

319

ZARZĄDZENIE PRZEWODNICZĄCEGO KOMITETU NAUKI I TECHNIKI

z dnia 30 lipca 1964 r.

w sprawie zasad opracowania programu organizacyjno-technicznej rekonstrukcji branż i gałęzi gospodarki uspołecznionej oraz regionów.

Na podstawie § 7 uchwały nr 225 Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1964 r. w sprawie organizacyjno-technicznej rekonstrukcji branż i gałęzi gospodarki uspołecznionej oraz regionów (Monitor Polski Nr 55, poz. 261) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się „Wytyczne w sprawie metod i trybu opracowywania programów organizacyjno-technicznej rekonstrukcji branż i gałęzi gospodarki uspołecznionej oraz regionów” stanowiące załącznik do zarządzenia.

§ 2. Zasady i tryb włączania zadań, środków i efektów programu organizacyjno-technicznej rekonstrukcji branż i regionów gospodarczych do perspektywicznych i wieloletnich planów rozwoju oraz do rocznych narodowych planów gospodarczych regulują ogólne przepisy dotyczące trybu opracowania wymienionych planów.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Komitetu Nauki i Techniki: E. Szyr

Załącznik do zarządzenia Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 30 lipca 1964 r. (poz. 319).

WYTYCZNE W SPRAWIE METOD I TRYBU OPACOWYWANIA PROGRAMÓW ORGANIZACYJNO-TECHNICZNEJ REKONSTRUKCJI BRANŻ I GAŁĘZI GOSPODARKI USPOŁECZNIONEJ ORAZ REGIONÓW

Aktualna struktura organizacyjna i techniczna krajowej bazy ekonomicznej (rozmieszczenie obiektów gospodarczych, ich rozmiary, rodzaj posiadanego parku maszynowego, profil produkcyjny, powiązania organizacyjne i kooperacyjne, poziom techniki i organizacji oraz system funkcjonowania) ukształtowała się w znacznej mierze w okresie przedwojennym, charakteryzującym się przypadkowością rozwoju gospodarki indywidualnej, lub też w pierwszych latach powojennych, odznaczających się prowadzoną w pośpiechu odbudową gospodarki ze zniszczeń wojennych.

W konsekwencji, w strukturze większości branż, gałęzi gospodarczych i regionów oraz w systemie ich funkcjonowania i zarządzania obserwuje się szereg niekorzystnych zjawisk obniżających efektywność społecznego gospodarowania, np. w przemyśle: nadmierne rozproszenie i rozdrobnienie zakładów, dekoncentrację przedsiębiorstw tej samej branży i podporządkowanie ich różnym organom nadrzędnym, przestarzały park maszynowy i przestarzałą technologię produkcji, wadliwą rejonizację, lokalizację i kooperację, niewłaściwy podział produkcji pomiędzy zakłady, niedostatecz-

ny poziom specjalizacji, koncentracji i unifikacji produkcji oraz jakości wyrobów, niewykorzystywanie rezerw produkcyjnych i surowcowych, a zwłaszcza surowców miejscowych, zastępczych i wtórnych, nieuzasadnioną rozbudowę oddziałów pomocniczo-produkcyjnych i ogólnousługowych w poszczególnych zakładach — przy niedostatecznym wykorzystaniu rezerw istniejących w oddziałach o podobnym profilu produkcyjnym lub usługowym, znajdujących się w innych, nieraz sąsiadujących zakładach, a zwłaszcza rezerw pracy wielozmianowej lub ciągłej itp.

Wobec braku kompleksowych koncepcji uporządkowania istniejącej struktury gospodarczej założenia rozwojowe branż i regionów kładły dotychczas niedostateczny nacisk na eliminację wymienionych zjawisk, racjonalizację swej struktury i wykorzystywanie różnego rodzaju rezerw, preferując raczej rozwijanie produkcji lub usług głównie w drodze kosztownego i długotrwałego inwestowania nowych obiektów. W efekcie prowadzi to do obniżenia poziomu technicznego i efektów ekonomicznych niedostatecznie modernizowanej istniejącej bazy gospodarczej, zwiększenia kosztu rozwoju gospodarki, rozproszenia posiadanych środków oraz osłabie-

nia tempa ogólnego wzrostu ekonomicznego i poziomu życiowego obywateli.

Tymczasem przeprowadzone wycinkowe doświadczenia wykazały, że szybszą, tańszą, bardziej intensywną i efektywniejszą formą rozwoju gospodarczego jest rekonstrukcja (przebudowa) i modernizacja istniejącej bazy ekonomicznej, polegająca zwłaszcza na specjalizacji i koncentracji produkcji oraz bardziej racjonalnym powiązaniu organizacyjnym zakładów kooperujących, podejmujących bezpośrednią współpracę gospodarczą niezależnie od swej przynależności administracyjnej. Zakres przedsięwzięć rekonstrukcji jest bardzo szeroki i polega przede wszystkim na lepszym podziale produkcji, na wspólnym, intensywniejszym wykorzystywaniu istniejących urzędów, wspólnej budowie nowych obiektów o charakterze ogólnym, modernizacji parku maszynowego, lepszym wykorzystywaniu wszelkiego rodzaju rezerw produkcyjnych, usługowych, surowcowych itp., racjonalnej rejonizacji i lokalizacji obiektów dostosowanej do naturalnych warunków geograficznych, geologicznych, hydrologicznych, klimatycznych, surowcowych, glebowych, komunikacyjnych, energetycznych itd., stwarzających szczególnie dogodne warunki do rozwoju określonych gałęzi gospodarczych w określonych regionach i miejscowościach.

Każda branża produkcyjna i usługowa oraz każdy region posiada możliwość przebudowy i rozwoju według programu optymalnego, tj. najbardziej efektywnego z punktu widzenia interesu ogólnospołecznego i interesów lokalnych.

Poziom współczesnej nauki i praktyki w dziedzinie techniki, ekonomii, organizacji oraz metod zarządzania procesami gospodarczymi umożliwia rozszerzenie pozytywnych wycinkowych doświadczeń na całość gospodarki narodowej.

Program rekonstrukcji preferujący optymalne unowocześnienie istniejącej bazy technicznej i organizacyjnej gospodarki narodowej przy użyciu najbardziej oszczędnych i racjonalnych środków oraz wykorzystujący wszelkie możliwe rezerwy rozwojowe pozwoli zaoszczędzić na nakładach inwestycyjnych przeznaczanych na nowe obiekty, które powinny być projektowane w generalnych założeniach rozwoju w zasadzie tylko w tym wypadku, gdy przedsięwzięcia rekonstrukcyjne nie zapewnią zaspokojenia przewidywanego wzrostu potrzeb społecznych i eksportowych.

W celu zapewnienia warunków prawidłowego opracowania kompleksowych programów organizacyjnej i technicznej rekonstrukcji gospodarki narodowej (generalnych założeń rozwoju), ich wzajemnego skoordynowania i włączenia do odpowiednich planów gospodarczych — ustala się następujące zasady i tryb opracowania tych programów:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Przez program organizacyjnej i technicznej rekonstrukcji gospodarki uspołecznionej (generalne założenia rozwoju), zwanej w dalszym ciągu w skróceniu „rekonstrukcją”, należy rozumieć podstawowe kierunki polityki technicznej, organizacyjnej i ekonomicznej rozwoju branż i gałęzi gospodarki narodowej oraz regionów, polegające na gruntownej, kompleksowej przebudowie, niezbędnej rozbudowie, modernizacji i optymalnym unowocześnieniu struktury technicznej, technologicznej, produkcyjnej, usługowej, organizacyjnej, ekonomicznej i rejonizacji (zagospodarowaniu przestrzennym) istniejącej bazy gospodarczej (przemysłu, górnictwa, energetyki, budownictwa, rolnictwa, leśnictwa, komunikacji, turystyki, obrotu towarowego, handlu, gospodarki wodnej, komunalnej, usług, bazy socjalno-bytowej, mieszkaniowej itd.) oraz na postępowej racjonalizacji systemu jej funkcjonowania; program rekonstrukcji zmierza do najlepszego zaspokojenia potrzeb społecznych i rozwoju eksportu w drodze maksymalnego wykorzystania wszelkiego

rodzaju rezerw w zdolnościach produkcyjnych, wydajności pracy, zasobach materiałowych i celowej integracji oraz intensyfikacji działania różnych ogniw gospodarczych, pozwalającej na osiąganie najbardziej celowych efektów produkcyjnych, ekonomicznych i społecznych — w zasadzie bez większych nakładów inwestycyjnych, rzeczowych i finansowych.

2. Rekonstrukcja, jako generalny program rozwoju, obejmuje wszelkiego rodzaju przedsięwzięcia optymalizujące strukturę organizacyjną i techniczną, pozwalające na maksymalne wykorzystanie zdolności wytwórczych istniejącej bazy gospodarczej i najlepiej dostosowane do potrzeb określonej branży lub regionu, a w szczególności przedsięwzięcia polegające na renowacji lub modernizacji parku maszynowego, zwiększeniu współczynnika zmianowości, zastosowaniu postępowej, wysoko wydajnej i efektywnej techniki, technologii i organizacji, specjalizacji i koncentracji produkcji, unifikacji i normalizacji wyrobów, usuwaniu wąskich gardeł i deficytów w drodze inwestycji wykorzystujących głównie istniejące powierzchnie produkcyjne, uzbrojenie terenu, bazy surowcową, mieszkaniową, zatrudnieniową itp., zmianach organizacyjnych w strukturze zakładów, branż, podbranż i regionów, kojarzeniu wspólnych inwestycji oraz wszelkich form kooperacji i współpracy gospodarczej (branżowej, międzybranżowej, międzyresortowej, regionalnej i międzyregionalnej), wspólnym wykorzystywaniu istniejących urzędów technicznych, pomocniczo-produkcyjnych i usługowych przez kilku użytkowników, tworzeniu zrzeszeń, ośrodków i kombinatów produkcyjnych lub kooperacyjnych, wykorzystywaniu wszelkiego rodzaju rezerw w zdolnościach produkcyjnych, usługowych, przepustowych, rezerw w zatrudnieniu oraz surowcach zastępczych, miejscowych, wtórnych i nie wykorzystywanych odpadach itp.

3. Głównym celem rekonstrukcji jest optymalne zaspokojenie stale wzrastających, aktualnych i przyszłych potrzeb społecznych krajowych oraz zwiększenie eksportu i zmniejszenie lub eliminacja zbędnego importu w drodze przedsięwzięć wykorzystujących maksymalnie wszelkie istniejące możliwości i rezerwy, a nie pociągających w zasadzie nakładów na nowe inwestycje. Nowe inwestycje mogą być projektowane tylko w tym wypadku, gdy racjonalne przedsięwzięcia rekonstrukcyjne nie zapewnią zaspokojenia w dostatecznym stopniu przewidywanego wzrostu potrzeb, o którym wyżej mowa. Z tych przyczyn program rekonstrukcji (generalne założenia rozwoju) wyprzedza w zasadzie i obejmuje generalne założenia inwestycji, które powinny stać się wynikową programu rekonstrukcji, uzupełniając ewentualny deficyt zdolności produkcyjnych pomiędzy przyszłymi potrzebami społecznymi a obecnie istniejącymi zdolnościami produkcyjnymi optymalnie wykorzystanymi w drodze rekonstrukcji.

4. Docelowym zadaniem programu rekonstrukcji powinno być stopniowe osiągnięcie w odpowiednich etapach optymalnej makrostruktury branż, gałęzi gospodarki i regionów, polegającej na stworzeniu sieci prawidłowo zrejonizowanych względem źródeł surowcowych i odbiorców oraz dróg komunikacyjnych przedsiębiorstw o najbardziej postępowej technice, technologii oraz organizacji i ekonomicznej produkcji, wytwarzających wyroby najwyższej jakości, celowo skooperowanych, racjonalnie wykorzystujących zdolności wytwórcze, działających w ramach ogólnokrajowych lub regionalnych organizacji i związków gospodarczych.

5. Rekonstrukcja ma charakter procesu ciągłego, polegającego na stałym aktualizowaniu, ulepszaniu i wprowadzaniu zmian w założeniach rozwojowych gospodarki uspołecznionej, wynikających z najnowszych osiągnięć rozwoju techniki oraz postępu ekonomiczno-organizacyjnego.

6. Program rekonstrukcji powinien zmierzać do zabezpieczenia interesu ogólnospołecznego, nie naruszając jed-

nak żywotnych interesów regionów lub ośrodków opóźnionych w rozwoju gospodarczym, których rozwój — w razie likwidacji mało efektywnej gałęzi gospodarczej — powinien być zaktywizowany w innej racjonalnej formie.

§ 2. 1. Podstawowymi programami rozwoju są programy rekonstrukcji:

- 1) branż (podbranż, grup asortymentowych) obejmujących ogół jednostek organizacyjnych należących do określonej branży produkcyjnej, niezależnie od ich administracyjnego podporządkowania,
- 2) regionów gospodarczych (terenu województwa, kilku województw lub części województwa) charakteryzujących się podobieństwem problemów gospodarczych i celowością objęcia ich wspólnym programem rekonstrukcji,
- 3) ogólnousługowych gałęzi gospodarczych (komunikacja, łączność, żegluga, gospodarka wodna, komunalna, handel, turystyka itp.).

2. Wiodącymi programami rekonstrukcji, do których w zasadzie powinny być dostosowane inne programy rozwojowe, są programy rekonstrukcji branż produkcyjnych (ust. 1 pkt 1).

3. W razie potrzeby mogą być opracowywane wspólne programy rekonstrukcji kilku branż kooperujących lub regionów blisko ze sobą współpracujących.

4. W miarę potrzeby programy rekonstrukcji branż lub gałęzi krajowych powinny uwzględnić zadania i założenia wynikające z międzynarodowego podziału pracy oraz międzynarodowej specjalizacji i kooperacji.

5. W uzasadnionych wypadkach kompleksowe programy rekonstrukcji mogą obejmować również programy rekonstrukcji określonego przedsiębiorstwa lub określonego małego regionu (mikrorekonstrukcja).

6. Wszelkiego rodzaju organy opracowujące różne programy rekonstrukcji (branżowej, regionalnej, ogólnousługowej) powinny stale współdziałać z innymi zainteresowanymi organami w celu kompleksowego wzajemnego skoordynowania opracowywanych programów rekonstrukcji.

§ 3. 1. Programy rekonstrukcji, o których mowa w § 2, mają charakter perspektywicznych generalnych założeń rozwoju o charakterze kierunkowym i obejmują całość przedsięwzięć (zadań) rekonstrukcyjnych przewidzianych do realizacji w określonej branży (gałęzi gospodarczej), regionie lub przedsiębiorstwie.

2. Program rekonstrukcji składa się z:

- 1) części ogólnej (opisowej), określającej podstawowe problemy rekonstrukcji (np. aktualny poziom organizacyjnej i technicznej, rozwój potrzeb społecznych, bilans zdolności produkcyjnych, potrzebę lepszego ich wykorzystania lub uzupełnienia albo modernizacji itp.), główne kierunki rozwoju, założenia postępu technicznego, organizacyjnego i ekonomicznego oraz ich uzasadnienie, obraz optymalnej, docelowej struktury organizacyjnej branży (gałęzi gospodarczej, regionu, podbranży, grupy asortymentowej, przedsiębiorstwa), przewidywane wyniki ekonomiczne projektowanych kierunków rekonstrukcji;
- 2) części szczegółowej zawierającej zestawienia tabelaryczne, wyszczególniające nazwy lub krótkie określenia projektowanych przedsięwzięć oraz zadań, efektów poszczególnych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych i środków potrzebnych do ich realizacji; przedsięwzięcie rekonstrukcyjne obejmuje jedno określone zadanie lub zespół wiążących się ze sobą rzeczowo konkretnych zadań (wymienionych przykładowo w §§ 9 i 12), realizowanych w jednym lub kilku zakładach (branży, podbranży, grupy asortymentowej, regionu, ośrodka regionalnego, miejscowości itp.), warunkujących osiągnięcie efektów przewidzianych w wyniku projektowanego przedsięwzięcia

(np. koncentracja, specjalizacja, kooperacja i rejonizacja produkcji grupy wyrobów „x” w województwie „y”). Zestawienia programu rekonstrukcji powinny wyodrębnić etapy realizacji poszczególnych przedsięwzięć odpowiadające okresom planów perspektywicznych i pięcioletnich (w kolejności chronologicznej). Wzory zestawień tabelarycznych programu rekonstrukcji zawierają załączniki nr 1 i 2 do wytycznych;

- 3) części opisowej projektów poszczególnych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych i szczegółowego ich uzasadnienia jako załącznika (załączników) do programu. Opis projektu przedsięwzięcia powinien zawierać określenie zadania rekonstrukcyjnego, wskazanie jednostek organizacyjnych uczestniczących w przedsięwzięciu, naświetlenie problemów i celów kilku wybranych wariantów przedsięwzięcia, kalkulację ich kosztów i efektów itp. Przykład opisu projektu przedsięwzięcia rekonstrukcji organizacyjno-technicznej zawiera załącznik nr 3 do wytycznych;
- 4) analiz i rachunków ekonomicznych efektywności całości oraz poszczególnych etapów realizacji programu rekonstrukcji, odpowiadających okresom planów perspektywicznych i wieloletnich. Przykład zestawienia łącznych efektów wynikających z analizy ekonomicznej zawiera załącznik nr 4 do wytycznych.

3. Określone zadanie rekonstrukcyjne i niezbędne do jego realizacji środki oraz planowane efekty, realizowane w określonej jednostce organizacyjnej uczestniczącej w przedsięwzięciu, działającej według zasad rozrachunku gospodarczego lub budżetowej (np. w przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, zjednoczeniu, biurze projektów, instytucie naukowo-badawczym itd.) stanowi tytuł wykonawczy rekonstrukcji. Tytuły te są objęte planami finansowo-gospodarczymi jednostek organizacyjnych, które je realizują. Tytułem wykonawczym rekonstrukcji może być np.: projekt wstępny przedsięwzięcia rekonstrukcyjnego, powierzony do opracowania biuro projektów; projekt nowego rozmieszczenia produkcji grupy asortymentowej wyrobów „x”, opierający się na ustalonych w projekcie zasadach specjalizacji, koncentracji i kooperacji, powierzony do opracowania właściwemu przedsiębiorstwu patronackiemu lub odpowiedniej jednostce wiodącej; zorganizowanie produkcji oraz rozmieszczenie maszyn i urządzeń technicznych w przedsiębiorstwie „Z” na podstawie projektu nowego rozmieszczenia produkcji grupy asortymentowej wyrobów „x”.

4. Efekty, które mają być osiągnięte w toku realizacji poszczególnych tytułów rekonstrukcji we właściwych okresach, oraz niezbędne na ten cel środki włączone będą do odpowiednich projektów planów gospodarczych jako wyodrębniony element tych planów.

5. Zatwierdzony w ramach planu tytuł rekonstrukcji stanowi podstawę do otrzymania przez zainteresowaną jednostkę organizacyjną przewidzianych tytułem środków rzeczowych i finansowych na realizację objętych nim zadań.

§ 4. 1. Przedsięwzięcie rekonstrukcyjne powinno w drodze stopniowego doboru optymalnych wariantów rozwiązań i zadań zmierzać do usunięcia obecnych wad w organizacji i profilu produkcyjnym branży (podbranży, grupy asortymentowej) lub regionu oraz w drodze kolejnych przybliżeń i właściwych czynności zmierzać stopniowo do osiągnięcia optymalnej struktury docelowej — przy unikaniu zaburzeń w bieżącej działalności oraz nakładów inwestycyjnych i innych zbędnych kosztów oraz pod warunkiem, że przedsięwzięcia te zwiększają zdolności produkcyjne lub dają inne uzasadnione rachunkiem ekonomicznym efekty społeczno-gospodarcze.

2. Opis projektu przedsięwzięcia rekonstrukcyjnego powinien zawierać zestawienie poszczególnych najlepiej dobranych dla określonej branży (podbranży, grupy asortymento-

wej, ośrodka, regionu, przedsiębiorstwa) zadań rekonstrukcyjnych w kilku wariantach, określając dla każdego z nich:

- miejsce realizacji (zakład lub zakłady),
- rodzaj przedsięwzięcia,
- niezbędne czynności składające się na całość przedsięwzięcia,
- terminy ich realizacji (harmonogram),
- rodzaj i wysokość nakładów rzeczowych, finansowych, przerobowych itp.,
- przewidywane efekty w przyroście zdolności produkcyjnych,
- wysokość nakładów rzeczowych i finansowych, niezbędnych do uzyskania takiego samego przyrostu w drodze inwestycji budowlano-montażowych,
- inne efekty techniczno-ekonomiczno-organizacyjne i ogólnospołeczne,
- okres amortyzacji nakładów,
- inne czynniki uzasadniające przedsięwzięcie,
- sposób realizacji przedsięwzięcia (np. opracowanie założeń szczegółowych, zakres dokumentacji projektowo-kosztorysowej, środki, nakłady na produkcję próbną, uruchomienie).

3. Tytuł wykonawczy rekonstrukcji zawiera odpowiednie elementy wybranego (najlepszego) wariantu przedsięwzięcia (jego części) dotyczące jednostki organizacyjnej, w której mają być realizowane, w układzie podanym w ust. 2.

§ 5. 1. Akceptacja przedsięwzięć i tytułów rekonstrukcji następuje w ramach planów gospodarczych, obejmujących również odpowiednie zadania, efekty i środki przewidziane na ich realizację.

2. Zatwierdzony wariant przedsięwzięcia i tytułów rekonstrukcji podlega rozpracowaniu na konkretne, najlepiej odpowiadające interesowi ogólnospołecznemu zadania wykonawcze realizowane w trybie właściwym dla tego rodzaju zadań (np. w trybie dokumentacji inwestycyjnej, modernizacyjnej, remontowej, projektowo-kosztorysowej, planów postępu technicznego itp., a następnie ich odpowiedniej realizacji) w zależności od charakteru zadań składających się na całość przedsięwzięcia lub jego tytuły wykonawcze.

3. Poszczególne zadania wykonawcze tytułu rekonstrukcji powinny być realizowane systemem gospodarczym lub zlecone innym jednostkom organizacyjnym na podstawie szczegółowego harmonogramu, wskazującego okres (termin) ich realizacji. Dla koordynacji prac wykonawczych złożonych, dotyczących kilku jednostek organizacyjnych (np. przeniesienie maszyn pomiędzy zakładami specjalizowanymi), może być wyznaczone jedno z przedsiębiorstw lub zjednoczeń jako główny wykonawca przedsięwzięcia, harmonizujący prace objęte kilku współzależnymi tytułami rekonstrukcji.

4. Projekty przedsięwzięć, plany, tytuły oraz harmonogramy rekonstrukcji, o których mowa w ust. 1—3, podlegają stałej analizie i w miarę potrzeby aktualizacji i doskonaleniu.

5. W pierwszej kolejności powinny być planowane i realizowane te przedsięwzięcia, które mają na celu zwiększenie eksportu albo zmniejszenie lub zlikwidowanie importu i deficytu zdolności produkcyjnej lub wiążą się z realizacją planów współpracy gospodarczej z zagranicą, lub też dają natychmiastowy efekt, a nie wymagają większych nakładów rzeczowych i finansowych.

6. Wszelkie przesunięcia lub zmiany programów produkcyjnych związane z rekonstrukcją powinny być tak przeprowadzane, by nie ucierpiała produkcja asortymentów niezbędnych dla odbiorców oraz by zapewniono zatrudnienie i warunki pracy załóg zakładów likwidowanych lub zmniejszających zakres działalności.

7. Opracowanie programów, projektów przedsięwzięć, konkretnych tytułów wykonawczych i związanej z nimi do-

kumentacji projektowo-kosztorysowej rekonstrukcji może być powierzona przez zainteresowane przedsiębiorstwo lub jego jednostkę nadrzędną odpowiedniemu instytutowi, biuro projektów, biuro konstrukcyjnemu, szkole wyższej itp., stosownie do charakteru tych prac i zakresu działania tych jednostek organizacyjnych.

§ 6. 1. W jednym przedsiębiorstwie może zbiec się równocześnie kilka tytułów odrębnych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych planowanych przez różne organy (np. dla kompleksowych potrzeb branży lub regionu albo współpracy międzyzakładowej, międzybranżowej, międzyregionalnej, międzynarodowej, usług ogólnych itp.).

2. Wszystkie tytuły rekonstrukcyjne wynikające z projektów różnych przedsięwzięć planowanych przez zainteresowane organy, w stosunku do jednego przedsiębiorstwa powinny być skoordynowane wstępnie na szczeblu właściwego zjednoczenia wiodącego (problemy branżowe), jednostki nadrzędnej lub właściwego prezydium wojewódzkiej rady narodowej (problemy regionalne), a w braku uzgodnienia — na szczeblu zainteresowanych ministerstw i prezydium wojewódzkiej rady narodowej działających w porozumieniu.

3. Zainteresowane jednostki organizacyjne upoważnione są do zgłaszania celowych postulatów, potrzeb i środków dotyczących określonych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych w stosunku do odpowiednich przedsiębiorstw, chociażby przedsiębiorstwa te nie działały w ramach tej samej organizacji gospodarczej.

II. Programowanie rekonstrukcji branżowej.

§ 7. 1. Opracowanie programu rekonstrukcji określonej branży należy do właściwości zjednoczenia wiodącego ogólnokrajowego (organu równorzędnego). Program ten powinien objąć ogół jednostek organizacyjnych branży, niezależnie od ich lokalizacji, formy własności oraz administracyjnego podporządkowania i organizacyjnej przynależności.

2. Za zgodą ogólnobranżowego zjednoczenia wiodącego odcinki terytorialne programu rekonstrukcji branżowej mogą opracowywać, przy ścisłej współpracy z tym zjednoczeniem, terenowo-branżowe zjednoczenia wiodące (jednostki równorzędne).

3. Jeśli jednostką koordynującą lub wiodącą w określonej branży jest inny organ (np. zespół w ramach Komitetu Drobnej Wytwórczości, Centralny Związek Spółdzielczy, przedsiębiorstwo prowadzące lub patronackie, instytut, biuro projektowe itd.), przepisy dotyczące ogólnokrajowych i terenowo-branżowych jednostek wiodących odnoszą się odpowiednio do tego organu.

4. W razie istnienia w zjednoczeniach wiodących podbranż, zrzeszeń asortymentowych lub ośrodków branżowych, właściwe zjednoczenie wiodące może powierzyć opracowanie odpowiedniego wycinka programu rekonstrukcji branżowej właściwemu przedsiębiorstwu prowadzącemu lub patronackiemu, zrzeszeniu producentów ogólnokrajowemu lub terenowemu ośrodkowi branżowemu itp.

5. Branżowe programy rekonstrukcji wymagają zatwierdzenia w trybie uchwały właściwej komisji ogólnobranżowej lub terenowo-branżowej, zgodnie z ich uprawnieniami.

6. W miarę potrzeby (zwłaszcza w kombinatach wielobranżowych) program branży może objąć wycinki rekonstrukcji branż współpracujących gospodarczo (kooperacja, stałe zaopatrzenie, stały zbyt, stałe remonty, usługi specjalizowane itp.), co powinno być odpowiednio odnotowane w programach obu branż.

§ 8. 1. Projekt programu rekonstrukcji branży powinien uwzględniać ogólne założenia programowania rekonstrukcji omówione w §§ 1—6 oraz oprzeć się w części ogólnej (opisowej) na:

- 1) zweryfikowanej prognozie rozwoju potrzeb społecznych w zakresie artykułów branży oraz potrzeb importowych i możliwości eksportu;
- 2) prognozie możliwości optymalnego zaspokojenia potrzeb przy uwzględnieniu, w miarę potrzeby, zastosowania surowców krajowych, artykułów i materiałów zastępczych lub antyimportowych oraz możliwości wpływania na kształtowanie się potrzeb krajowych stosownie do posiadanych warunków technicznych oraz bazy surowcowej i potrzeb importowych;
- 3) monografii branży (jej podbranż i grup asortymentowych) w układzie ogólnokrajowym lub regionalnym, określającej:
  - rozmieszczenie zakładów,
  - ich typowe rozmiary,
  - ich profil podstawowy,
  - poziom techniczny maszyn, ich charakterystykę techniczną i ekonomiczną (stopień zużycia fizycznego i „moralnego”),
  - wielobranżowość lub wieloasortymentowość,
  - poziom stosowanej technologii,
  - poziom specjalizacji i koncentracji produkcji,
  - poziom organizacji produkcji (wielkoseryjna, ciągła, małoseryjna, jednostkowa),
  - zakres i rodzaj kooperacji,
  - rozmiary i koszty transportu,
  - poziom zatrudnienia i wydajności pracy, sytuację kadrową i poziom fachowości kadr,
  - rozmiary i stopień wykorzystania zdolności produkcyjnych obecnie istniejącej bazy techniczno-produkcyjnej i pomocniczo-produkcyjnej oraz zakładów inwestowanych,
  - stopień wykorzystania współczynnika zmienności,
  - istniejące rezerwy lub deficyty mocy przerobowej w produkcji podstawowej i oddziałach pomocniczych,
  - bilans przyszłych potrzeb społecznych i zdolności produkcyjnej optymalnie wykorzystanej,
  - ewentualne wąskie gardła mocy produkcyjnej,
  - poziom mechanizacji i automatyzacji,
  - wielkość i zaawansowanie nowych inwestycji,
  - rozmiary bazy surowcowej lub potrzeb importowych,
  - inne dane specyficzne dla danej branży.
 Monografia powinna dać obiektywną ocenę makrostruktury branży i systemu funkcjonowania jej jednostek wskazując dostrzeżone zalety, wady, braki i postulaty ulepszeń, operując głównie metodą bilansową w ocenie aktualnego poziomu i przyszłych potrzeb;
- 4) monografiach regionalnych i studiach do planów regionalnych województw i regionów ekonomicznych;
- 5) opracowaniach obrazujących poziom rozwoju branży (techniczny, organizacyjny, ekonomiczny) w przodujących krajach i ocenę dystansu dzielącego ewentualnie poziom rozwoju branży krajowej od poziomu analogicznych branż w krajach postępowych;
- 6) opracowaniach obrazujących kierunki i tendencje do dalszego rozwoju branży w krajach postępowych, uwzględniające najnowsze osiągnięcia nauki i techniki oraz pozytywne wyniki prób i doświadczeń w tym zakresie;
- 7) postulatach związanych z rozszerzeniem różnych form współpracy międzybranżowej i międzynarodowej;
- 8) informacjach innych organów określających poziom zasobów mineralnych, wodnych, energetycznych, rolniczych, leśnych, hodowlanych, dróg wodnych i lądowych, urządzeń komunalnych itd., mających istotny wpływ na rozwój branży lokalny lub ogólnokrajowy;
- 9) ocenie poziomu strat, jakie ponosi gospodarka z powodu jawnych wad strukturalno-funkcjonalnych w określonych przedsiębiorstwach (np. z powodu nadmiernych kosztów

produkcji wielobranżowej, wieloasortymentowej, małoseryjnej, zdekoncentrowanej, wadliwie skoooperowanej, nieodpowiednio zrejonizowanej, wykonywanej na przestarzałym parku maszynowym przy zastosowaniu zacofanej technologii) — w porównaniu ze średnim kosztem tej grupy asortymentowej i kosztem najniższym.

2. Projekt programu rekonstrukcji branży powinien:

- 1) w części ogólnej:
    - a) zaproponować w kilku celowych wariantach, podbudowanych kompleksowym rachunkiem ekonomicznym, drogi i środki eliminacji szczególnie niekorzystnych wad struktury branży i przedsiębiorstw,
    - b) nakreślić obraz racjonalnej makrostruktury branży i wskazać ogólne kierunki rekonstrukcyjne niezbędne do jej osiągnięcia, uwzględniające postępowe rozwiązania z zakresu techniki, technologii, organizacji i ekonomii. Racjonalna makrostruktura branży powinna polegać na prawidłowej sieci najlepiej zrejonizowanych z punktu widzenia minimalizacji transportu przedsiębiorstw o optymalnych rozmiarach i postępowym poziomie technicznym i organizacyjnym, o odpowiednim poziomie specjalizacji i koncentracji produkcji, właściwie skoooperowanych w ramach branży oraz w ramach współpracy z innymi branżami dostawców i odbiorców, uwzględniających w sposób najbardziej racjonalny potrzeby zarówno ogólnokrajowe, jak i regionalne;
  - 2) w części szczegółowej:
    - a) zaproponować konkretne przedsięwzięcia rekonstrukcyjne niezbędne do osiągnięcia celów, o których mowa w pkt 1, w określonych podbranżach, grupach asortymentowych, branżowych ośrodkach regionalnych i przedsiębiorstwach,
    - b) wskazać etapy (okresy) realizacji poszczególnych przedsięwzięć składających się na całość programu,
    - c) umożliwić wybór w ostatecznej wersji programu optymalnych wariantów przedsięwzięć rekonstrukcyjnych przewidzianych do realizacji, uzasadnionych rachunkiem ekonomiczno-społecznym.
- § 9. 1. Do typowych przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych programu rekonstrukcji branżowej można zaliczyć:
- 1) racjonalne zmiany strukturalno-organizacyjne, przez które należy rozumieć uzasadnione względami technicznymi i ekonomicznymi:
    - zmiany w podporządkowaniu administracyjnym przedsiębiorstw lub zakładów (np. przekazanie zakładu do innego przedsiębiorstwa, przekazanie przedsiębiorstwa do innego zjednoczenia lub resortu, przekazanie pomiędzy przemysłem terenowym a kluczowym lub pomiędzy przemysłem spółdzielczym a państwowym itp.),
    - komasację administracyjną przedsiębiorstw,
    - komasację fizyczną zakładów (przeniesienia załóg i maszyn lub tylko maszyn i innych środków materialnych),
    - likwidację zakładów (np. nierentownych),
    - całkowitą zmianę profilu produkcyjnego zakładu (przedsiębiorstwa),
    - tworzenie zrzeszeń asortymentowych, ośrodków branżowych, przedsiębiorstw prowadzących i patronackich,
    - zawieranie porozumień branżowych.
  - 2) racjonalny podział produkcji lub usług, przez który należy rozumieć optymalne rozmieszczenie produkcji (pro-

gramów produkcji lub usług i zleceń produkcyjnych) w przedsiębiorstwach posiadających najlepsze warunki do produkcji określonych asortymentów, umożliwiające uzyskanie lepszych efektów ekonomiczno-technicznych i organizacyjnych (np. zbliżenie produkcji do źródeł surowcowych i do odbiorców, skrócenie dróg transportowych, dostosowanie do warunków demograficznych, oszczędności na kosztach przewozu materiałów objętościowych, modernizacja procesów produkcyjnych i poprawa jakości wyrobów przez lokowanie produkcji w zakładach o najwyższym poziomie technicznym i kadrowym oraz przez jej umasowienie i zwiększenie serii). W zależności od potrzeb i wyników analizy ekonomicznej prawidłowy podział produkcji może polegać na koncentracji lub dekoncentracji wadliwie zrejonizowanej produkcji, na przenoszeniu produkcji z jednego zakładu do innego, na zmniejszaniu ilości produkowanych asortymentów w poszczególnych zakładach na rzecz zwiększenia ich produkcji wielkoseryjnej i specjalizowanej, na ustaleniu prawidłowych powiązań kooperacyjnych, na racjonalnym wykorzystaniu wolnych mocy oddziałów pomocniczych i usługowych lub rezerw ogólnych urządzeń komunalnych przez kilku użytkowników itd.;

- 3) renowację parku maszynowego, polegającą na całkowitej wymianie zużytych maszyn lub ich kapitalnym odnowieniu, przywracającym ich wydajność katalogową;
- 4) modernizację parku maszynowego lub wymianę maszyn starego typu na maszyny nowoczesne, odznaczające się zwiększoną wydajnością produkcji;
- 5) racjonalne zwiększenie współczynnika zmianowości lub przejście tam, gdzie to jest celowe, na pracę ciągłą;
- 6) szersze zastosowanie (np. w skali branży) postępowej techniki i technologii oraz organizacji produkcji;
- 7) unifikację, typizację i normalizację (wyrobów, półfabrykatów, elementów, podzespołów i zespołów kooperacyjnych, materiałów do produkcji, maszyn, urządzeń, aparatury, narzędzi, części zapasowych itp., a także całych budowli lub ich segmentów albo prefabrykatów);
- 8) specjalizację produkcji, przez którą należy rozumieć przestawienie (na stałe) określonego zakładu lub grupy przedsiębiorstw (zakładów, wydziałów lub odcinków produkcyjnych) albo określonego regionu na produkcję jednego (kilku) asortymentu wyrobów lub jeden (kilka) rodzaj operacji technologicznych oraz stabilizację tego asortymentu. Specjalizacja może mieć charakter: przedmiotowy, gdy obejmuje ograniczenie produkcji do wąskiej grupy określonych asortymentów wyrobów (półwyrobów) podobnych lub o analogicznym przeznaczeniu, albo technologiczny, gdy obejmuje obróbkę (przerób) surowców i półwyrobów, często o różnym ostatecznym przeznaczeniu, lecz produkowanych przy zastosowaniu identycznych lub podobnych operacji technologicznych. Specjalizacja ma na celu w szczególności poprawę warunków i efektów produkcji, a zwłaszcza zwiększenie produktywności, wydajności pracy, podniesienie jakości wyrobów, usprawnienie organizacji procesu produkcyjnego przez stosowanie postępowych wielkoseryjnych metod wytwarzania, obniżenie kosztów produkcji itp. Przedsięwzięcia te ułatwiają kooperację, wymianę wykorzystywanych części zamiennych przez użytkowników, ulepszenie konstrukcji (np. metodą klockową) ze składowych typowych i znormalizowanych elementów i zespołów itp. W tym zakresie celowe jest np. tworzenie specjalizowanych zrzeszeń asortymentowych ogólnokrajowych lub regionalnych, odpowiedzialnych za całość produkcji określonych asortymentów. Ułatwia to wzrost produkcji i lepsze zaspokojenie potrzeb społecznych. Celowe jest również specjalizowanie wszelkiego rodzaju usług i przedsiębiorstw budowlanych. Przy nadmiernym po-

ziomie specjalizacji, powodującym nieuzasadniony wzrost kosztów transportu lub kooperacji, może być celowa częściowa despecializacja produkcji;

- 9) koncentrację produkcji, przez którą należy rozumieć skupienie w jednym lub kilku przedsiębiorstwach (zakładach, wydziałach, odcinkach produkcyjnych) lub w jednym regionie gospodarczym produkcji określonego asortymentu wyrobów lub półwyrobów (zespołów, podzespołów, elementów kooperacyjnych) rozproszonych dotychczas u dużej ilości producentów. Koncentracja produkcji może się odbywać w drodze komasacji administracyjnej przedsiębiorstw lub fizycznej zakładów albo wydziałów. Koncentracja produkcji w mniejszej ilości przedsiębiorstw zwalnia część powierzchni produkcyjnej niektórych przedsiębiorstw na inne cele, pozwala lepiej wykorzystywać i zwiększyć zdolności produkcyjne skoncentrowanego parku maszynowego, obniża koszty produkcji, a dzięki jej wielkoseryjności, specjalizacji i lepszej organizacji procesów produkcyjnych, zwiększa wydajność pracy. Koncentracja pracy na ścianach eksploatowanych kopalń zwiększa wydobywanie zasobów mineralnych i pozwala zaoszczędzić na nakładach inwestycyjnych. Granicą koncentracji produkcji w jednym przedsiębiorstwie jest głównie opłacalność określonej ilości produkcji, opłacalność transportu i możliwość sprawnego zarządzania przedsiębiorstwem. Produkcja nadmiernie skoncentrowana, podrażająca koszt społeczny, powinna ulec dekoncentracji;
- 10) koncentrację oddziałów (urządzeń) pomocniczo-produkcyjnych i usługowych, przez którą należy rozumieć skupienie urządzeń pomocniczo-produkcyjnych lub ogólnousługowych w jednym przedsiębiorstwie świadczącym usługi na rzecz innych przedsiębiorstw tego regionu, niezależnie od ich organizacyjnego podporządkowania (np. usługi remontowe, transportowe, narzędziowe, laboratoryjne, konstruktorskie, modelarskie, produkcja części zamiennych i artykułów technicznych, odlewnie, wspólne magazyny, bocznice itd.). Koncentracja i specjalizacja produkcji lub usług może być prowadzona tylko do granic ekonomicznie uzasadnionych, nie przekraczających optymalnych rozmiarów przedsiębiorstw, przy czym należy również uwzględnić celowość niedopuszczenia do wzrostu kosztów transportu, które mogłyby ulec zwiększeniu, gdyby nadmierna koncentracja spowodowała konieczność zbyt odległych przewozów surowców do przerobu lub wyrobów gotowych do odbiorców. Przy organizowaniu przedsiębiorstw należy w każdym wypadku przeprowadzić szczegółową analizę ekonomiczną, określającą, czy bardziej celowa będzie organizacja wydziałów o bardzo wąskiej specjalności, lecz szeroko kooperujących z innymi przedsiębiorstwami, czy też organizacja kombinatu o zamkniętym cyklu produkcyjnym od surowca do gotowego wyrobu włącznie. Jednym z czynników decydujących powinny być koszty transportu i sprawność zarządzania tego rodzaju kombinatem;
- 11) celowe kombinowanie produkcji przedsiębiorstw, przez które należy rozumieć racjonalne łączenie w ramach jednego przedsiębiorstwa (kombinatu) zakładów (wydziałów) o technologicznie różnych procesach produkcyjnych tej samej branży lub różnych branż, lecz organicznie ze sobą związanych cyklem produkcyjnym lub transportem przewodowym — w celu uzyskania lepszych efektów gospodarczych i technicznych (np. łączenie: produkcji głównej i dodatkowej opartej na produktach towarzyszących lub ubocznych albo na odpadach produkcyjnych, produkcji energii i wydobycia węgla w jednym kombinacie paliwowo-energetycznym, garbowania skór i produkcji obuwi w przemyśle skórzanym, przedzalni, tkalni i wykończalni w przemyśle włókienniczym itp.). W zależności

- od potrzeb może się okazać celowe tworzenie kombinatów:
- a) jednobranżowych (poziomych) sprzężonych terenową siecią wspólnych usług ogólnych,
  - b) jednobranżowych (pionowych) obejmujących zakłady kolejnych faz obróbki jednego cyklu produkcyjnego,
  - c) wielobranżowych sprzężonych różnymi cyklami produkcyjnymi lub siecią transportu przewodowego (tzw. kombinaty satelitarne);
- 12) racjonalne kojarzenie inwestycji, przez które należy rozumieć podejmowanie budowy wspólnych obiektów gospodarczych dla kilku sąsiadujących użytkowników (np. wspólnej kotłowni, siłowni, urządzeń wodno-kanalizacyjnych, dróg komunikacyjnych, magazynów, bocznicy, warsztatów remontowych, laboratoriów, odlewni, narzędziowni itp.) bądź budowy przy inwestycji głównej również urządzeń pozwalających na wykorzystanie produktów ubocznych lub odpadów produkcji głównej (np. urządzeń do produkcji materiałów budowlanych przy elektrowniach, zakładów eksploatacji surowców z nadkładów kopalń odkrywkowych, urządzeń do eksploatacji lanoliny przy pralniach wełny, zakładów eksploatacji żużla przy hutach itp.). Racjonalne kojarzenie inwestycji pozwala na znaczne obniżenie globalnych nakładów inwestycyjnych i późniejszych kosztów eksploatacji, produkcji lub usług;
  - 13) podejmowanie wspólnych przedsięwzięć, przez które należy rozumieć organizowanie w drodze np. koncentracji i specjalizacji produkcji lub usług itp. wspólnych stałych przedsięwzięć dla wykonywania określonej działalności gospodarczej lub wspólne wykorzystywanie istniejących urządzeń albo wielostronne świadczenie usług specjalistycznych na rzecz zainteresowanych jednostek organizacyjnych w zasięgu określonego regionu lub ogólnokrajowym (np. biur projektowych, konstrukcyjnych i technologicznych, modelarni, wzorcowni, prototypowni, składnic zaopatrzenia półhurtowego lub detalicznego specjalizowanych pod kątem potrzeb odbiorców określonej grupy przedsiębiorstw lub regionu), przedsiębiorstw zaplecza budowlanego, remontowego, transportowego, wypożyczalni sprzętu technicznego lub narzędzi zwykłych i składanych oraz aparatury pomiarowej i badawczej, a także szkół zawodowych i kursów, ośrodków zmechanizowanego obrachunku, laboratoriów i pracowni prób politechnicznych, ośrodków zdrowia, urządzeń kulturalnych, socjalnych, wypoczynkowych, pralni ubrań roboczych itp., oraz okresowych lub jednorazowych przedsięwzięć organizowanych przy wykorzystaniu skoncentrowanych środków (np. transportowych) całego regionu (kilku przedsiębiorstw) pozwalających na zaoszczędzenie środków trwałych i obrotowych (np. zwózki surowców wtórnych, plonów itp.);
  - 14) optymalne rozmiary przedsiębiorstw, przez które należy rozumieć takie rozmiary ich działalności, które przy najniższym koszcie jednostkowym dają najlepsze efekty ekonomiczne. Optymalne rozmiary zależą od czynników zarówno wewnętrznych przedsiębiorstwa (np. zwarty terytorialnie zakład, krótkie drogi transportu wewnętrznego, wysoki poziom mechanizacji lub automatyzacji produkcji, możliwość opanowania przez kierownictwo całości problemów operatywnego kierowania procesami produkcyjnymi itp.), jak i zewnętrznych (np. rozproszenie bazy zaopatrzeniowej lub odbiorców, dłuższe drogi transportu zewnętrznego, lokalizacja względem źródeł surowca itp.). Określenie optymalnych rozmiarów zależy od wielu czynników zmieniających się w czasie (np. od postępu techniki, rozwoju komunikacji, lokalizacji nowych źródeł surowców, zastosowanej technologii, materiałów, metod organizacji produkcji itp.). Sprzyjające
- czynniki wewnętrzne, uzupełnione sprzyjającymi czynnikami zewnętrznymi, mogą pozwolić na podniesienie granicy optymalnych rozmiarów przedsiębiorstwa, natomiast warunki nie sprzyjające mogą granicę tę w poszczególnych wypadkach znacznie obniżyć. Ocena optymalnych rozmiarów przedsiębiorstwa powinna być potraktowana indywidualnie lub typowo dla pewnych analogicznych warunków techniczno-organizacyjno-ekonomicznych, przy uwzględnieniu czynnika rejonizacji, produkcji i minimalizacji transportu;
  - 15) prawidłową rejonizację produkcji, przez którą należy rozumieć racjonalne rozmieszczenie w terenie sieci przedsiębiorstw i zakładów o określonym rodzaju i rozmiarach produkcji, dostosowane do wymagań ekonomicznych, technicznych, transportowych, demograficznych oraz do potrzeb gospodarczych i społecznych określonego regionu, najbardziej odpowiadającym miejscowym warunkom lokalizacyjnym, eksploatacyjnym, komunikacyjnym itp., zapobiegające nadmiernym transportom surowca lub gotowych wyrobów. Prawidłowa rejonizacja może być prowadzona np. pod kątem zbliżenia przedsiębiorstwa do źródeł surowcowych lub do rynków zbytu albo przy uwzględnieniu obu tych czynników, a nadto takich okoliczności, jak warunki geologiczne, wodne, energetyczne, zatrudnienia, klimatyczne, lokalizacyjne, komunalne itp. Prawidłowa rejonizacja powinna przewidywać rozwój produkcji w tych regionach, które mają odpowiednie warunki;
  - 16) aktywizację regionów lub miejscowości gospodarczo słabo rozwiniętych, przez którą należy rozumieć celowe rozwijanie w tych miejscowościach różnych form produkcji (a zwłaszcza produkcji pomocniczej wykonywanej w małych zmechanizowanych zakładach, kooperujących satelitarne z dużymi przedsiębiorstwami wytwarzającymi produkt finalny) lub produkcji nakładczej, usług itp.;
  - 17) prawidłową kooperację, przez którą należy rozumieć racjonalne dostawy półwyrobów lub wyrobów nie znajdujących się w normalnym obrocie towarowym, według warunków technicznych określonych przez odbiorcę-producenta wyrobu finalnego. Zmiany w kooperacji podejmowane w ramach rekonstrukcji, a zwłaszcza w związku ze specjalizacją, koncentracją i rejonizacją produkcji, powinny zmierzać do racjonalnego kojarzenia współpracy zakładów specjalizowanych, możliwie najbliżej siebie położonych — pod kątem minimalizacji przewozów i zmniejszenia zapasów elementów kooperacyjnych;
  - 18) kompleksową zmianę profilu produkcyjnego, przez którą należy rozumieć zmiany w specjalizacji asortymentowej, w stosowaniu surowców naturalnych lub zastępczych oraz zasadnicze zmiany stosowanej techniki lub technologii produkcji w skali całej branży (gałęzi gospodarczej) zmierzające do obniżenia kosztów produkcji, stosowania nowych tworzyw zastępujących surowce naturalne lub surowce importowane, do zwiększenia wydajności pracy itd. Tego typu zmiany będą powodowały z reguły zmiany w specjalizacji i kooperacji innych branż współdziałających;
  - 19) międzynarodowy podział pracy, przez który należy rozumieć międzynarodową specjalizację krajów oraz wymianę towarową, kooperację, wspólną inwestycję lub inną formę międzynarodowej współpracy gospodarczej podejmowanej przez kraje należące do Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej;
  - 20) przygraniczną współpracę gospodarczą przedsiębiorstw należących do różnych krajów RWPG, mającą na celu wspólną budowę zakładów lub eksploatację przygranicznych zasobów surowcowych, wodnych, energetycznych itp.

2. Do przedsięwzięć rekonstrukcyjnych mogą być zaliczone również inne, nie wymienione w ust. 1 przedsięwzięcia organizacyjne, techniczne lub ekonomiczne, specyficzne dla określonej gałęzi gospodarki lub regionu, zmierzające do osiągnięcia ogólnych celów rekonstrukcji (§ 1).

3. Do typowych przykładów przedsięwzięć rekonstrukcji branżowej można zaliczyć:

- zorganizowanie zrzeszenia producentów określonego deficytowego asortymentu (np. urządzeń wentylacyjnych), dla którego przewiduje się: wyznaczenie przedsiębiorstwa prowadzącego albo patronackiego jako jednostki wiodącej, zawarcie porozumienia branżowego z zakładami produkującymi lub mającymi produkować urządzenia wentylacyjne, zmianę profilu produkcyjnego zakładów, które mają wejść do branży, a nie produkowały tego rodzaju urządzeń, wymianę maszyn na niezbędne typy maszyn, normalizację elementów kooperacyjnych i wyrobów finalnych, specjalizację określonych zakładów w produkcji określonych elementów kooperacyjnych, koncentrację produkcji tych elementów w zakładach specjalizowanych, racjonalne skooperowanie zakładów specjalizowanych z zakładami produkcji finalnej, wprowadzenie postępowej techniki i organizacji produkcji, komasację administracyjną zakładów blisko położonych itp.;
- prawidłową rejonizację produkcji (np. przetworów owocowo-warzwywnych); opracowanie projektu sieci zakładów o optymalnych rozmiarach, prawidłowo zrejonizowanych; wykorzystanie wolnych powierzchni produkcyjnych, zwiększenie współczynnika zmianowości i zastosowanie postępu techniczno-organizacyjnego w celu zwiększenia produkcji w rejonach nadwyżek surowcowych; pokrycie potrzeb brakującej energii i ciepła przez wykorzystanie nadwyżek sąsiednich zakładów innych branż; zmniejszenie produkcji i przeniesienie części maszyn z rejonów, w których występuje niedobór surowców; uruchomienie zamiast zmniejszonej produkcji owocowo-warzwywnych usług dla ludności lub rolnictwa, wykorzystanie niezbędnej energii na cele komunalne miejscowej ludności;
- utworzenie satelitarnego kombinatu wielobranżowego (np. przemysłu chemicznego); utworzenie małych zakładów w miejscowościach zlokalizowanych w pobliżu dużego obiektu macierzystego, połączenie ich siecią przewodową, dostarczającą surowiec płynny lub gazowy rurociągami;
- koncentrację i specjalizację produkcji w branży (podbranży, grupie asortymentowej); stypizowanie i znormalizowanie elementów kooperacyjnych i wyrobów finalnych, wyspecjalizowanie określonych zakładów w produkcji określonych znormalizowanych elementów lub wyrobów finalnych, koncentrację produkcji tych elementów lub wyrobów w zakładach specjalizowanych, skooperowanie zakładów blisko położonych, odpowiednie przeniesienie i modernizację maszyn, zwiększenie współczynnika zmianowości itp.;
- racjonalne kojarzenie inwestycji; wybudowanie lub adaptację np. wspólnej rejonowej odlewni, narzędziowni, produkcji części zamiennych, magazynu itp. dla grupy przedsiębiorstw tej branży zrejonizowanych w jednym okręgu, odpowiednie skooperowanie zainteresowanych przedsiębiorstw, unifikację maszyn, narzędzi i części, urządzenie wspólnego magazynu tych elementów.

4. Projektowane przedsięwzięcia rekonstrukcyjne powinny być opracowane w kilku celowych wariantach. O wyborze optymalnego wariantu powinien decydować rachunek

ekonomiczny oraz możliwość osiągnięcia kilku lub większości następujących efektów:

- najwyższy przyrost i wykorzystanie zdolności produkcyjnych (eksploatacyjnych) przy minimalnych zmianach w zatrudnieniu oraz przesunięciach w maszynach i urządzeniach,
- zwiększenie wykorzystania powierzchni produkcyjnej w stosunkowo krótkim czasie,
- najniższe nakłady na realizację przedsięwzięcia przy stosunkowo dużym efekcie ekonomicznym,
- optymalne obniżenie kosztu produkcji (eksploatacji),
- poprawa jakości wyrobów,
- minimalizacja rozmiarów transportu i jego kosztów,
- poprawa warunków i wydajności pracy,
- aktywizacja ośrodków gospodarczo opóźnionych w rozwoju,
- lepsze wykorzystanie bazy surowcowej i istniejących warunków ogólnych,
- osiągnięcie zamierzonego efektu bez większych nakładów na rozwój urządzeń towarzyszących, warunkujących główne przedsięwzięcie rekonstrukcyjne (np. rozbudowa sieci komunikacyjnej, komunalnej, mieszkań itp.).

III. Programowanie rekonstrukcji regionalnej.

§ 10. 1. Programy rekonstrukcji określonego regionu opracowują wojewódzkie (miejskie i miast wyłączonych z województw) komisje planowania gospodarczego przy pomocy pracowni planów regionalnych działających przy wojewódzkich komisjach planowania gospodarczego.

2. Program rekonstrukcji regionalnej składa się z trzech części:

- 1) z wycinków przedsięwzięć (tytułów) rekonstrukcji różnych branż, opracowanych przez właściwe zjednoczenia wiodące dla poszczególnych przedsiębiorstw zlokalizowanych na terytorium województwa, podanych do wiadomości i zaopiniowania organom terenowym przez zjednoczenia wiodące. Organy terenowe ewidencjonują tytuły branżowych programów rekonstrukcji i zgłaszają ewentualne postulaty ich uzupełnień lub zmian wynikające z miejscowych warunków lub potrzeb terenowej koordynacji. Zjednoczenia wiodące uzgadniają z organami terenowymi, w toku prac nad programem rekonstrukcji, ważniejsze przedsięwzięcia branży przewidywane do realizacji na terytorium województwa i włączają do swych programów uwzględnione postulaty organów terenowych;
- 2) z przedsięwzięć rekonstrukcyjnych regionalnych o charakterze miejscowym, ogólnym lub międzybranżowym, dotyczących różnych przedsiębiorstw i zakładów zlokalizowanych na terytorium województwa, lecz nie mających charakteru ściślejszej problematyki branżowej i nie objętych programami rekonstrukcji branżowej zjednoczeń wiodących ogólnobranżowych. Mogą one dotyczyć (głównie) wspólnego wykorzystania miejscowych rezerw przerobowej oddziałów pomocniczych lub ogólnousługowych, rezerw surowców miejscowych, zatrudnienia, powierzchni produkcyjnej i magazynowej, uzbrojenia terenu, bazy energetycznej, cieplnej, wodnej, komunalnej i socjalnej, kojarzenia wspólnych inwestycji itp. Mogą one również dotyczyć rozwoju branż i gałęzi gospodarczych nie objętych koordynacją ogólnobranżową, jeśli na terytorium województwa istnieją szczególnie sprzyjające warunki rozwojowe tej branży, albo też postulować ograniczenie rozwoju lub likwidację gałęzi nie-racjonalnie zrejonizowanych lub nadmiernie skoncentrowanych na terytorium województwa itd. Przedsięwzięcia o charakterze miejscowym (nie objęte koordynacją ogólną)

no-branżową), ogólnym lub międzybranżowym, obejmowane opisami przedsięwzięć, a następnie tytułami rekonstrukcji regionalnej, umieszczane są w zbiorczych programach i planach rekonstrukcji regionalnej. Składowe elementy zatwierdzonych przedsięwzięć rekonstrukcji regionalnej realizowane są w trybie włączenia odpowiednich tytułów wykonawczych dotyczących określonych przedsiębiorstw do planów zainteresowanych przedsiębiorstw kluczowych, terenowych lub spółdzielczych oraz do planów zbiorczych ich jednostek nadrzędnych w wyodrębnionych pozycjach;

- 3) z przedsięwzięć rekonstrukcyjnych gałęzi gospodarczych ogólnousługowych i ogólnokrajowych, które ze względu na szczególnie szeroki lub powszechny zasięg przedmiotowy nadają się do programowania i koordynowania głównie w skali regionalnej (np. rolnictwo, leśnictwo, handel, usługi itp.) na zasadzie ogólnych wytycznych metodologicznych, opracowanych przez właściwych ministrów. Przedsięwzięcia te — w zależności od organizacyjnego podporządkowania jednostek objętych rekonstrukcją — wchodzi bądź do grupy wymienionej w pkt 1, koordynowanej w skali ogólnobranżowej i obejmowanej tylko ewidencyjnie programem rekonstrukcji regionalnej, bądź do grupy wymienionej w pkt 2, której program opracowywany jest tylko w skali regionalnej; są one realizowane w ramach planów i tytułów rekonstrukcyjnych zainteresowanych jednostek organizacyjnych na zasadach ogólnych (§§ 3—6).

3. Kompleks prac (opiniodawczych i wykonawczych) związanych z opracowaniem programu rekonstrukcji określonego regionu powinien zmierzać do:

- 1) stopniowego, planowego usunięcia niedociągnięć lub przerostów gospodarczych w zakresie wytwórczości przemysłowej danego regionu oraz towarzyszących lub związanych z przemysłem rodzajów działalności (budownictwa, komunikacji, obrotu towarowego, produkcji rolnej, gospodarki wodnej, energetycznej, surowcowej, łączności, gospodarki komunalnej, remontowej, spraw społecznych itd.) nie odpowiadających potrzebom społecznym, a powodujących zakłócenia w prawidłowym rozwoju gospodarczym regionu i jego postępie techniczno-ekonomiczno-organizacyjnym. Usunięcie niedociągnięć i przerostów może polegać np. na dekoncentracji nadmiernie i nieracjonalnie rozbudowanej określonej gałęzi wytwórczości w jednym ośrodku, deglomeracji ośrodków skupiających zbyt wiele gałęzi gospodarczych nie związanych z regionem, jeśli uzasadnia to rachunek ekonomiczny, likwidacji nieprawidłowej, zbyt wąskiej specjalizacji regionu, przeniesieniu do innego regionu produkcji wadliwie zrejonizowanej, koncentracji produkcji nadmiernie rozproszonej, likwidacji nieekonomicznej kooperacji itp.;
- 2) określenia dziedzin gospodarki związanych z danym terenem, które rozwijają się prawidłowo i nie powinny ulec większym zmianom;
- 3) określenia dziedzin gospodarki, które powinny być rozwijane w rejonie w drodze rekonstrukcji lub inwestycji:
  - a) ze względu na posiadane zasoby surowców miejscowych, możliwe do wykorzystania na potrzeby ogólnokrajowe i lokalne,
  - b) ze względu na celowość lepszego zaspokojenia potrzeb regionu w zakresie wyrobów produkowanych z surowców miejscowych (podstawowych i wtórnych),
  - c) ze względu na deficyt zdolności produkcyjnych w stosunku do potrzeb miejscowych, których nie może zaspokoić również branża ogólnokrajowa w ramach

istniejącego potencjału, a są warunki rozwoju produkcji tej branży w danym regionie;

- 4) nakreślenia obrazu prawidłowej struktury gospodarczej regionu w wyniku przeprowadzenia rekonstrukcji, terminów jej stopniowego osiągnięcia i postulatów warunkujących realizację poszczególnych etapów programu;
- 5) ustalenia niezbędnych przedsięwzięć należących do właściwości organu terenowego (prezydium wojewódzkiej rady narodowej) o charakterze usługowym, pomocniczym, specjalnym i innych, które warunkują prawidłowy przebieg rekonstrukcji dziedziny zasadniczej (np. w zakresie sieci transportu samochodowego, kolejowego, gospodarki drogowej, wodnej, wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej, magazynowej, łączności, bazy mieszkaniowej, socjalnej, kulturalnej, wypoczynkowej, ośrodków usług ogólnych, baz transportowych, remontowych i innych).

4. Postulaty i przedsięwzięcia programu rekonstrukcji regionalnej, dotyczące branż objętych rekonstrukcją programowaną w układzie ogólnokrajowym, powinny być skoordynowane z ogólnokrajowymi programami rekonstrukcji branżowej właściwych zjednoczeń wiodących i stanowić ich część składową (regionalny wycinek branżowego programu ogólnokrajowego).

5. Projekt programu rekonstrukcji regionu powinien być oparty na:

- szczegółowej monografii regionu,
- monografiach branż i towarzyszących dziedzin działalności przewidzianych do rekonstrukcji lub rozwoju na terenie regionu,
- informacjach i materiałach organów służby rolnej, leśnej, geologicznej, gospodarki wodnej oraz innych naczelnych i terenowych organów administracji państwowej w zakresie rozwoju bazy surowcowej.

§ 11. 1. Monografia regionu powinna być oparta na regionalnych bilansach gospodarczych wykazujących nadwyżki lub niedobory w skali regionalnej w ważniejszych wyrobach i materiałach w stosunku do:

- a) posiadanych większych zasobów surowca i stanu jego aktualnego wykorzystania,
- b) zdolności produkcyjnych (przerobowych) przemysłu w poszczególnych branżach i ich obecnego wykorzystania,
- c) aktualnych rozmiarów produkcji i stopnia zaspokojenia ważniejszych potrzeb społecznych regionu,
- d) aktualnego udziału regionu w zaspokajaniu potrzeb ogólnokrajowych (także udziału w eksporcie oraz możliwości jego zwiększenia),
- e) istniejących nadwyżek lub niedoborów w zakresie:
  - zatrudnienia,
  - energii,
  - zasobów wodnych,
  - dróg komunikacyjnych,
  - środków transportowych,
  - bazy mieszkaniowej i nowego budownictwa,
  - urządzeń komunalnych, społecznych, kulturalnych,
  - potencjału pomocniczo-produkcyjnego i techniczno-usługowego (oddziałów remontowych, odlewni, narzędziowni, laboratoriów, magazynów, biur projektowych, technologicznych, konstrukcyjnych, modelarni, wzorcowni itp.).

2. Monografie poszczególnych regionów powinny zobrażować w szczególności:

- stan faktyczny, rozmieszczenie i obecne wykorzystanie zasobów surowcowych (ich lokalne nadwyżki lub niedobory),
- rozmiary, aktualne rozmieszczenie i wykorzystanie posiadanego potencjału produkcyjnego, pomocniczo-produkcyjnego i techniczno-usługowego (ich lokalne nadwyżki lub niedobory w stosunku do zasobów surowcowych lub potrzeb miejscowych),
- rozmiary lokalnych potrzeb społecznych i produkcji miejscowej,
- lokalne nadwyżki lub niedobory w ważniejszych grupach wyrobów (materiałów),
- aktualne wady i braki w strukturze i funkcjonowaniu gospodarki regionu,
- istniejące rezerwy wzrostu ekonomicznego nie wymagające przedsięwzięć rekonstrukcyjnych ani inwestycyjnych,
- możliwości i warunki przeprowadzania uzasadnionych ekonomicznie i organizacyjnie odpowiednio wybranych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych, najlepiej odpowiadających danemu regionowi,
- określenie możliwych do osiągnięcia efektów i wskaźników wzrostu ekonomicznego w drodze rekonstrukcji i potrzebnych do tego nakładów,
- inne warunki lokalne sprzyjające wzrostowi ekonomicznemu regionu i jego branż, dotychczas nie wykorzystane.

§ 12. 1. Do typowych regionalnych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych należy:

- 1) przekształcanie wielobranżowych przedsiębiorstw państwowego przemysłu terenowego (lub spółdzielni) w przedsiębiorstwa (spółdzielnie) jednobranżowe o skoncentrowanej, specjalizowanej produkcji i większym zasięgu terytorialnym,
- 2) grupowanie przedsiębiorstw jednobranżowych w przedsiębiorstwie prowadzącym tej branży lub organizowanie patronatów obejmujących zakłady przedsiębiorstw wielobranżowych, których wielobranżowość nie może być zlikwidowana ze względów obiektywnych (np. ze względu na kombinatową organizację produkcji),
- 3) stawianie wniosków w sprawie organizowania zrzeszeń branżowych (przemysłu kluczowego, terenowego, spółdzielczego tej samej branży lub branż kooperujących), współpracujących ze sobą na zasadach zawartego porozumienia branżowego,
- 4) tworzenie trwałych związków gospodarczych pomiędzy przedsiębiorstwami regionu należącymi do różnych branż, prowadzących kojarzoną współpracę gospodarczą, wykorzystujących wspólnie istniejące urządzenia ogólne, pomocniczo-produkcyjne i usługowe,
- 5) organizowanie wspólnych (trwałych lub doraźnych) przedsięwzięć gospodarczych w zasięgu regionu,
- 6) racjonalne kojarzenie lokalizowanych w sąsiedztwie zamierzeń inwestycyjnych bez względu na formę organizacyjną przyszłego zakładu; dotyczy to wspólnej eksploatacji tych samych źródeł surowcowych (np. złóż mineralnych, nadkładów kopalń odkrywkowych o różnym składzie geologicznym) oraz lokalnego, kompleksowego wykorzystania odpadów produkcyjnych i surowców wtórnych powstających w toku procesu głównego (np. żużła, pyłów z elektrowni i kotłowni, gazów ulatujących w atmosferę, ciepła odpadowego i innych odpadów produkcyjnych),
- 7) kojarzenie zamierzeń inwestycyjnych techniczno-usługowych o charakterze energetycznym, usługowym, maga-

zynowym, transportowym, socjalnym, komunalnym, podejmowanych wspólnie przez jednostki organizacyjne regionu,

- 8) wykorzystywanie zwolnionych powierzchni i załóg (np. w związku z koncentracją produkcji) do uruchomienia innej produkcji lub usług,
- 9) stawianie wniosków w sprawie zwiększenia zdolności produkcyjnej branż posiadających możliwości wykorzystania lokalnych zasobów surowcowych regionu lub odznaczających się deficytem mocy w stosunku do potrzeb społecznych regionu oraz ograniczanie działalności i rozwoju branż wadliwie zrejonizowanych,
- 10) wszelkiego rodzaju przedsięwzięcia miejscowe zmierzające do aktywizacji ośrodków opóźnionych w rozwoju gospodarczym.

2. Do przykładowych przedsięwzięć obejmowanych tytułami rekonstrukcji regionalnej można zaliczyć:

- utworzenie skoncentrowanej bazy transportowej przy określonej jednostce PKS, służącej potrzebom określonego regionu lub miasta. Baza koncentruje większość środków transportowych swego regionu lub mikroregionu i obsługuje wszystkich kontrahentów swego regionu. Prowadzi warsztat remontowy i przeglądarkowy dla wszystkich (skoncentrowanych i nie skoncentrowanych) środków transportowych, bazę zaopatrzenia w paliwo i części zamienne, organizuje brygady pogotowia technicznego dla wszystkich kontrahentów swego regionu itd.,
- utworzenie patronatu w zakresie remontów maszyn i produkcji części zamiennych; patronat obejmuje wszystkie (niektóre) bazy remontowe i produkcji części zamiennych regionu i obsługuje wszystkie (lub część) zakłady swego regionu, niezależnie od ich organizacyjnego podporządkowania; poszczególne warsztaty podlegają specjalizacji i koncentruje się w nich produkcję określonych typów części dla wszystkich zakładów; tworzy się regionalne brygady remontowe specjalistyczne, pogotowia awaryjne itp.,
- wspólne wykorzystanie istniejącego magazynu (siłowni, ciepłowni, ujęć wody itd.) przez kilku użytkowników, zorganizowanie wspólnej wypożyczalni sprzętu zmechanizowanego i narzędzi, wspólnej dostawy gazów technicznych itp.,
- kojarzenie inwestycji ogólnych (np. budowa lub adaptacja wspólnej siłowni i kotłowni, wspólnej odlewni, narzędziowni, bocznicy, magazynu itp.) dla potrzeb kilku użytkowników sąsiadujących ze sobą.

3. Podstawowe kierunki i przedsięwzięcia programów rekonstrukcji regionalnej są włączane do projektów planów terenowych. Składające się na całość określonego przedsięwzięcia regionalnego tytuły rekonstrukcji, dotyczące poszczególnych jednostek organizacyjnych uczestniczących w przedsięwzięciu, włączane są do ich planów gospodarczych.

IV. Programowanie rekonstrukcji gałęzi gospodarczych o charakterze ogólnym.

§ 13. 1. Do gałęzi gospodarczych o charakterze ogólnym — w rozumieniu wyliczonych — zalicza się elektroenergetykę (sieć eksploatacyjną), gazownictwo, komunikację, transport, żeglugę, gospodarke komunalną, skup, handel krajowy i zagraniczny, łączność, szkolnictwo, opiekę zdrowotną i społeczną, gospodarke wodną, geologię, geodezję, turystykę, urządzenia lub obiekty socjalne, naukowe, kulturalne i sportowe, wychowanie fizyczne, usługi dla ludności oraz

inne powszechnie na terenie kraju występujące podobne gałęzie gospodarcze.

2. Rekonstrukcja gałęzi gospodarczych wymienionych w ust. 1 obejmuje wszelkiego rodzaju ulepszenia techniczno-organizacyjne (np. zwiększenie produktywności lub przepustowości, przyspieszenie lub skrócenie czasu trwania usługi, rozszerzenie zakresu i przedmiotu usług itp.) urządzeń, obiektów, zakładów lub sieci dróg (kolejowych, kołowych i wodnych), portów morskich, śródlądowych i powietrznych, przewodów, rurociągów, kabli i łącz o znaczeniu ogólnokrajowym oraz dotyczące przedsiębiorstw, zakładów i urzędzeń służących ogólnym celom gospodarki narodowej lub potrzebom ludności.

3. Rekonstrukcja urzędzeń, o których mowa w ust. 1, powinna zmierzać do zapewnienia prawidłowego rozwoju regionu przez modernizację istniejących sieci i urzędzeń ogólnych, koncentrację, specjalizację, racjonalny podział oraz rejonizację środków technicznych (np. transportowych), zwiększenie ich produktywności i wydajności, poprawę warunków ich eksploatacji, obniżkę kosztów utrzymania i eksploatacji przez kojarzenie i koncentrację nakładów inwestycyjnych, wspólne, bardziej intensywne wykorzystywanie istniejących urzędzeń lub sieci przez kilku użytkowników itp.

4. Rekonstrukcja tych urzędzeń powinna być prowadzona pod kątem optymalnego zaspokojenia potrzeb wynikających z programów rekonstrukcji branżowej i regionalnej przy wzajemnej koordynacji zadań i sprawdzaniu ich celowości przy pomocy rachunku ekonomicznego.

5. Opracowanie programu rekonstrukcji określonej gałęzi gospodarczej o charakterze ogólnym przebiega w trybie i według zasad analogicznych do przewidzianych dla rekonstrukcji branżowej, z tym że:

- 1) podstawowe programy rekonstrukcji określonej gałęzi ogólnej opracowywane są przez właściwy organ terytorialny dla poszczególnych regionów, z wyjątkiem rekonstrukcji urzędzeń lub sieci o znaczeniu ogólnokrajowym lub międzyregionalnym, która programowana jest w skali krajowej przez właściwy organ centralny (zjednoczenie ogólnokrajowe, ministerstwo, urząd centralny),
- 2) dla każdej gałęzi dobierane są — stosownie do jej warunków i właściwości technicznych oraz organizacyjnych — odpowiednie przedsięwzięcia rekonstrukcyjne uwzględniające ich specyfikę; przedmiot i zakres przedsięwzięć rekonstrukcyjnych dla poszczególnych gałęzi gospodarczych o charakterze ogólnym określa wytyczne, o których mowa w § 14,
- 3) poszczególne przedsięwzięcia rekonstrukcyjne włączane są w odrębnych pozycjach do planów tych jednostek organizacyjnych lub organów, które z zasady obejmują swymi planami gospodarczymi ten odcinek działalności (np. plany zjednoczeń ogólnokrajowych lub terenowych, plany terenowe, plany ministerstw, plany przedsiębiorstw),
- 4) składające się na całość określonego przedsięwzięcia tytuły wykonawcze rekonstrukcji gałęzi ogólnej, przewidziane do realizacji w określonej jednostce organizacyjnej, obejmowane są jej planami gospodarczymi.

6. Programy rekonstrukcji branżowej i regionalnej oraz założenia generalne inwestycji liniowych (sieciowych) projektowane przez organy branżowe lub regionalne na własne potrzeby powinny być dostosowane do programów rekonstrukcji urzędzeń ogólnych, jeśli te ostatnie proponują bardziej ekonomiczne rozwiązanie rekonstruowanej instalacji lub jej użytkowania (dogodniejsze warunki transportu, przesyłania energii, łączności itp.), umożliwiające wspólną eksploatację

jednej linii lub sieci, i nie zmniejszają efektów ekonomicznych przewidzianych w programach rekonstrukcji branż.

§ 14. 1. Programy rekonstrukcji gałęzi gospodarczych o charakterze ogólnym, sporządzane w zasięgu regionalnym, opracowywane są na zasadzie wytycznych metodologicznych i przy niezbędnej koordynacji właściwego resortu, jako wiodącego, koordynującego kompleksowo program rekonstrukcji całej gałęzi gospodarczej, obejmującej ogół jednostek organizacyjnych tej gałęzi, niezależnie od ich organizacyjnej i administracyjnej przynależności.

2. Wytyczne metodologiczne do programowania rekonstrukcji, o których mowa w ust. 1, opracowują w zakresie swej właściwości rzeczowej następujące resorty wiodące:

- Ministerstwo Górnictwa i Energetyki (elektroenergetyka, gazownictwo),
- Ministerstwo Komunikacji,
- Ministerstwo Gospodarki Komunalnej,
- Ministerstwo Żeglugi,
- Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej,
- Ministerstwo Łączności,
- Ministerstwo Handlu Zagranicznego,
- Ministerstwo Handlu Wewnętrznego,
- Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego,
- Ministerstwo Oświaty
- Centralny Urząd Gospodarki Wodnej,
- Centralny Urząd Geologii,
- Centralny Urząd Geodezji i Kartografii,
- Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki.

3. Program rekonstrukcji urzędzeń ogólnych może objąć również te odcinki sieci i urządzenia znajdujące się w bezpośrednim zarządzie użytkowników nie objętych nadzorem właściwych resortów, które mają znaczenie ogólnokrajowe lub ogólnoregionalne i mogą służyć potrzebom również innych większych użytkowników. Prace w tym zakresie powinny być prowadzone w konsultacji z branżowo właściwymi organami.

4. Resorty wiodące oraz organy regionalne opracowujące programy rekonstrukcji urzędzeń ogólnych współpracują stale z organami opracowującymi programy rekonstrukcji branżowej i regionalnej, uzgadniając z nimi wzajemnie oraz harmonizując odpowiednie rodzaje programów rekonstrukcji.

5. Wytyczne metodologiczne programowania rekonstrukcji urzędzeń ogólnych, o których mowa w ust. 1 i 2, dostosowane do warunków i potrzeb określonej gałęzi gospodarczej o charakterze ogólnym, powinny być uzgodnione z Przewodniczącym Komitetu Nauki i Techniki oraz Przewodniczącym Komisji Planowania przy Radzie Ministrów.

§ 15. Program rekonstrukcji rolnictwa i leśnictwa w zakresie podstawowej produkcji rolniczej i leśnej opracowany będzie w trybie odrębnych wytycznych wydanych przez Ministrów Rolnictwa oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego — w zakresie ich właściwości — po porozumieniu z Przewodniczącym Komisji Planowania przy Radzie Ministrów oraz Przewodniczącym Komitetu Nauki i Techniki.

V. Zasady koordynacji programów rekonstrukcji.

§ 16. 1. W celu zapobieżenia wadliwym kierunkom rejonizowania lub lokalizowania wzrostu zdolności produk-

cyjnych określonych branż lub regionów, prace wstępne nad programami rekonstrukcji branżowej i regionalnej powinny być bieżąco uzgadniane pomiędzy zainteresowanymi organami z uwzględnieniem materiałów otrzymywanych z:

- 1) Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, która wspólnie z Komitetem Nauki i Techniki określa wstępnie — na podstawie aktualnego rozeznania Centralnego Urzędu Geologii, Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, Ministerstwa Przemysłu Chemicznego, Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, Ministerstwa Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, Centralnego Urzędu Gospodarki Wodnej oraz innych organów — rejony występowania większych zasobów surowcowych, mineralnych i wody, zastrzeżone głównie dla rozwoju przemysłów opartych na tych surowcach, oraz określa punkty szczególnie dogodne — ze względu na ich położenie koncentryczne względem zasobów minerałów, wody, energii, dróg komunikacyjnych i potrzeb odbiorców — dla rozwoju określonych gałęzi przemysłu. W rejonach tych może być programowany wcześniejszy rozwój tylko tych gałęzi gospodarczych, które nie spowodują trudności w późniejszym racjonalnym wykorzystaniu ich zasobów lub warunków naturalnych,
- 2) wojewódzkiej komisji planowania gospodarczego (miejskiej komisji planowania gospodarczego i komisji planowania gospodarczego miasta wyłączonego z województwa) i pracowni planów regionalnych przy wojewódzkiej komisji planowania gospodarczego oraz z terenowych pracowni urbanistycznych, które określają dla potrzeb programowania rekonstrukcji i rozwoju branż lub gałęzi ogólnousługowych zasoby surowców miejscowych, rezerwy zatrudnienia, wolnej powierzchni produkcyjnej, rezerwy w energetyce, urządzeniach ogólnych, komunalnych, transportowych, drogowych, kolejowych itp. lub informują o braku takich rezerw.

2. Materiały, o których mowa w ust. 1, bieżąco aktualizowane, są przekazywane do wiadomości zainteresowanych branż i regionów. Każda z branż powinna zasięgać w trybie roboczym informacji organów wymienionych w ust. 1, a także resortów wiodących w zakresie programowania rozwoju urzędzeń ogólnych, jeśli zamierza zwiększyć w znacznym stopniu koncentrację produkcji w określonym regionie i zwiększyć zatrudnienie, zapotrzebowanie na energię, transport, wodę itd.

3. Każda konkretna propozycja, postulująca większe wykorzystanie rezerw miejscowych, o których mowa w ust. 2, związana z planowanym wzrostem zdolności produkcyjnych określonej branży lub gałęzi ogólnousługowej w ramach programu rekonstrukcji lub założeń generalnych inwestycji rejestrowana jest, analizowana i opiniowana przez wojewódzką komisję planowania gospodarczego (miejską komisję planowania gospodarczego i komisję planowania gospodarczego miasta wyłączonego z województwa) przy pomocy pracowni planów regionalnych przy wojewódzkich komisjach planowania gospodarczego.

4. W razie nadmiernej koncentracji wzrostu, spowodowanego zbiegiem kilku większych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych różnych branż lub gałęzi w jednej miejscowości, zainteresowane organy opracowujące programy rekonstrukcji uzgadniają ze sobą odpowiednie wycinki swego programu; w razie ich nieuzgodnienia przedkładają sprawę do rozstrzygnięcia resortom wiodącym, a w razie niedojścia do porozumienia — Komisji Planowania przy Radzie Ministrów.

§ 17. 1. Organy opracowujące projekty rekonstrukcji regionalnej i branżowej określają wynikające z programów

rekonstrukcyjnych potrzeby w zakresie zwiększenia produkcji surowca, zdolności przepustowych dróg kołowych i kolejowych, zwiększonego zużycia energii, wody, ciepła, gazu, zwiększenia potrzeb transportowych, remontowych, budowlanych, urzędzeń socjalnych, kulturalnych, komunalnych, mieszkaniowych itd. i podają je do wiadomości właściwych przedmiotowo organów, które przeprowadzają ich analizę i po ich zaakceptowaniu w ogólnym trybie włączają do projektów swoich programów rekonstrukcji, a następnie w formie tytułów wykonawczych do planów gospodarczych odpowiednich okresów.

2. Programy rekonstrukcji i projekty poszczególnych przedsięwzięć rekonstrukcyjnych powinny być stale koordynowane na podstawie wzajemnych konsultacji i wymiany informacji z opracowaniami programów rekonstrukcji innych branż (regionów, urzędzeń ogólnych), związanych współpracą gospodarczą (np. w zakresie bazy surowcowej, transportowej, sieci komunikacyjnej itd.), przy czym o wyborze właściwych rozwiązań powinny decydować celowość społeczna i rachunek ekonomiczny.

3. Koordynacja międzyregionalna w zakresie kilku regionów może być powierzona na zasadzie porozumienia zainteresowanych prezydiów wojewódzkich rad narodowych wojewódzkiej komisji planowania gospodarczego określonego regionu jako regionu wiodącego bądź wspólnemu organowi koordynacyjnemu, wyznaczonemu przez zainteresowane prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

4. Problemy wymagające koordynacji między resortami wiodącymi lub między regionami opracowują wspólnie organy zainteresowanych jednostek.

5. Dla bieżącej koordynacji opracowań określonych ważniejszych problemów rekonstrukcji dotyczących zagadnień o charakterze międzyresortowym (np. produkcji i zastosowania surowców chemicznych w różnych resortach) Przewodniczący Komitetu Nauki i Techniki może wyznaczyć w miarę potrzeby komisje główne (zespoły problemowe) Komitetu lub odpowiednie resorty wiodące, koordynujące prace wykonywane w różnych ministerstwach.

6. Działalność koordynacyjna, o której mowa w ust. 5, dotyczy wyłącznie prac związanych z opracowaniem programów rekonstrukcji o charakterze międzyresortowym i nie narusza innych form koordynacyjnych ustalonych innymi postanowieniami.

7. Resorty wiodące lub organy terenowe mogą w miarę potrzeby wyznaczać zjednoczenia wiodące, koordynujące opracowania programów rekonstrukcji kilku stale współdziałających gospodarczo zjednoczeń ogólnokrajowych lub terenowych.

VI. Przepisy końcowe.

§ 18. 1. Prace nad programami rekonstrukcji powinny w zasadzie wyprzedzać prace nad założeniami inwestycji i nad planami wieloletnimi, a w odniesieniu do okresu 1966—1970 — wobec zaawansowania prac nad założeniami generalnymi i planem 5-letnim — prace należy prowadzić równoległe.

2. Szczególnie efektywne wycinki (tytuły) programu rekonstrukcji, potwierdzone rachunkiem ekonomicznym i zgodne z ogólnymi założeniami programu rekonstrukcji, mogą być realizowane wcześniej przez objęcie ich planami gospodarczymi.

§ 19. 1. Programy rekonstrukcji i szczegółowe harmonogramy realizacji przedsięwzięć oraz tytułów wykonawczych powinny uwzględniać środki zapewniające ich realizację bez uszczerbku dla zaopatrzenia rynku i poszczegół-

Wyszczególnienie	Jednostka miary	1964 r. wyk.	NPG 1965 r.	Ogółem 1966—70	Projekt planu					Ogółem 1966—1980
					1966	1967	1968	1969	1970	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5) Wysokość nakładów na rekonstrukcję, w tym: a) inwestycyjnych b) innych II. 1. Zjednoczenie A: z racji uczestnictwa w planie rekonstrukcji branży x (łącznie): 1) 2) Według wyszczególnienia poz. 1 3) 4) 5) a) b) W tym: a) Przedsiębiorstwo „x” z racji uczestnictwa w przedsięwzięciu. Nr statystyczny: np. 08 Rek. 15 Tytuł nr 08 Rek. 15/3 1) 2) 3) Według wyszczególnienia poz. 1 4) 5) a) b) b) Przedsiębiorstwo „y” z tytułu uczestnictwa w przedsięwzięciu. Nr statystyczny: np. 08 Rek. 35, Tytuł nr 08 Rek. 35/7 1) 2) 3) Według wyszczególnienia poz. 1 4) 5) 2. Zjednoczenie B: łącznie: w tym a) Przedsiębiorstwo „z” itd. 3. Wojewódzki Związek Spółdz. łącznie: w tym: Spółdzielnia A Spółdzielnia B										

Objaśnienia.

- 1) Tabela nr 2 służy do rozliczenia przedsięwzięć i tytułów rekonstrukcyjnych według układu adresowego, to jest według zjednoczeń nadzorujących przedsiębiorstwa uczestniczące w poszczególnych przedsięwzięciach rekonstrukcji branży (regionu), a w ramach zjednoczeń według przedsiębiorstw (według tytułów).
- 2) Tabelę opracowuje się na podstawie materiałów zawartych w opisach projektów przedsięwzięć i ich tytułów rekonstrukcji.
- 3) Wyniki ogólne dotyczące całej branży (regionu) układu adresowego powinny być zgodne z wynikami ogólnymi zawartymi w tabeli nr 1 (układu według przedsięwzięć i tytułów).

- 4) Odpowiednie dane liczbowe oblicza się według zasad podanych w objaśnieniach do tabeli nr 1 pkt 5)—12).

U w a g a : Odpowiedni odcinek programu adresowego, przekazany zainteresowanym przedsiębiorstwom i ich jednostkom nadrzędnym, umożliwia im opracowanie planów rekonstrukcji przedsiębiorstwa (lub ogółu jednostek zgrupowanych) obejmujących całość tytułów realizowanych w przedsiębiorstwie (zgrupowaniu) niezależnie od tego, w czym programie branżowym (regionalnym) tytuł został zaprojektowany.

Ministerstwo . . . . .
 Zjednoczenie . . . . .
 (Województwo . . . . .)

OPIS PROJEKTU PRZEDSIĘWZIĘCIA REKONSTRUKCJI ORGANIZACYJNO-TECHNICZNEJ

(Przykład)

1. Symbol statystyczno-planistyczny przedsięwzięcia (np. 08-Rek. 15) ustalony na zasadach określonych przez Główny Urząd Statystyczny: . . . . .
2. Nazwa odpowiedzialnego organizatora (koordynatora) przedsięwzięcia (zjednoczenie wiodące, przedsiębiorstwo prowadzące lub patronackie, przedsiębiorstwo wyznaczone na głównego organizatora i koordynatora całości prac wykonawczych): . . . . .
3. Zwięzłe określenie przedsięwzięcia rekonstrukcyjnego: (np. „koncentracja, specjalizacja i kooperacja produkcji wyrobów metalowych w okręgu . . . . .”
 „utworzenie zrzeszenia asortymentowego producentów wyrobów „x” w województwach . . . . .”
4. Nazwy i siedziby przedsiębiorstw (zakładów) uczestniczących w przedsięwzięciu (w których realizowane będą poszczególne zadania (tytuły) składające się na całość przedsięwzięcia) oraz spis tytułów wykonawczych podany w układzie według ich jednostek nadrzędnych i przedsiębiorstw:
 „utworzenie kombinatu wielobranżowego (wielozakładowego) w . . . . .”
 „rejonizacja produkcji branży . . . . .”
 „koncentracja, specjalizacja i wspólne wykorzystanie narzędziowni . . . . . (odlewni, baz remontowych itp.) w województwie . . . . .” itp.).

Nazwa jednostki organizacyjnej	Zwięzłe określenie tytułu (zadania) realizowanego w przedsiębiorstwie
I. Zjednoczenie „X”: 1) Przedsiębiorstwo „A” 2) Przedsiębiorstwo „B”	
II. Zjednoczenie terenowe „Y” 1) Przedsiębiorstwo „C” 2) Przedsiębiorstwo „D”	
III. Wojewódzki Związek Spółdz. „Z” 1. Spółdzielnia „A” 2. Spółdzielnia „B” 3. Spółdzielnia	

5. Naświetlenie problemu objętego przedmiotem rekonstrukcji:
  - a) Obecny układ struktury organizacyjno-technicznej grupy przedsiębiorstw objętej projektem rekonstrukcji, system ich działania, kooperacji, obrotu towarowego (np. aktualny poziom produkcji, koncentracji, specjalizacji, kooperacji, rejonizacji produkcji lub usług, rozmiary przedsiębiorstw, wielkość i koszty transportu, ilość produkowanych asortymentów, rozmiary serii produkcyjnych, stopień wykorzystania zdolności produkcyjnych i usługowych, poziom wydajności pracy, jakości produkcji, kosztów itp.).
  - b) Wskazanie wad i trudności wynikających z aktualnego systemu strukturalno-funkcjonalnego obowiązującego w grupie przedsiębiorstw (np. nadmierne rozproszenie produkcji, wadliwa kooperacja, wieloasortymentowość, nadmierne koszty produkcji i transportu, niedostateczne wykorzystanie zdolności produkcyjnych, niska jakość i wydajność pracy, przestarzały park maszynowy, niski poziom technologii itd.).
  - c) Porównanie wyników ekonomicznych osiąganych przez przedsiębiorstwa objęte rekonstrukcją z wynikami przodujących przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych.
  - d) Kierunki postępowej polityki technicznej, organizacyjnej i ekonomicznej rozwoju branży i jej przedsiębiorstw.
6. Określenie celu rekonstrukcji, wybór dla grupy przedsiębiorstw objętych projektem przedsięwzięcia rekonstrukcyjnego najodpowiedniejszych zadań rekonstrukcyjnych:
 . . . . .
 . . . . .
7. Sformułowanie zwięzłe kilku racjonalnych wariantów przedsięwzięcia rekonstrukcyjnego (zwięzły opis zadań składających się na całość przedsięwzięcia, które powinny być wykonane w całej grupie przedsiębiorstw uczestniczących w przedsięwzięciu oraz w poszczególnych przedsiębiorstwach przy różnych wariantach):

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Całość przedsięwzięcia					Tytuł „A”				Tytuł „B”	
		przed rekonstrukcją	po rekonstrukcji wariant				przed rekonstrukcją	po rekonstrukcji wariant			Przedsiębiorstwo „B”	
			I	II	...	n		I	II	...		n
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
15) Ilość tonokilometrów transportu środków (materiałów, surowców) zagranicznych na asortyment „x”												
16) Ilość tonokilometrów transportu wyrobów „x” do odbiorców												
17) Ilość asortymentów produkowanych w przedsiębiorstwie												
18) Miesięczna wielkość serii wyrobu „x” (poz. 3 : 12 miesięcy)												
19) Średnia miesięczna wielkość serii wszystkich wyrobów (poz. 10 : poz. 17) : 12 miesięcy												
20) Stosunek procentowy wielkości serii wyrobu „x” do średniej wielkości serii wszystkich wyrobów (poz. 18 : poz. 19) × 100	%											

II. Asortyment „y” (analogiczna analiza dla elementu kooperacyjnego „y”).

III. Asortyment „z” (analogiczna analiza dla elementu kooperacyjnego „z”).

IV. . . . .

9. Rozliczenie kosztów realizacji szczegółowych zadań (p. 7) w poszczególnych wariantach, wymaganych dla wykonania projektowanego przedsięwzięcia, na przedsiębiorstwa uczestniczące w przedsięwzięciu:

	Wymienienie zadań oraz zestawienie kosztów (w tys. zł) ich realizacji przy wariantach:							
	I		II		.....		n	
	zadanie	koszt	zadanie	koszt	zadanie	koszt	zadanie	koszt
1. Przedsiębiorstwo „A”	1		1		1		1	
	2		2		2		2	
	3		3		3		3	
	Razem:	—	—	—	—	—	—	—
2. Przedsiębiorstwo „B”	1		1		1		1	
	2		2		2		2	
	3		3		3		3	
	Razem:	—	—	—	—	—	—	—
Ogółem:	—	—	—	—	—	—	—	—

Uwagi: 1. Szczegółowe obliczenie każdej pozycji kosztu według norm przeliczeniowych dla kosztów analogicznych lub szacunkowych może być zawarte w miarę potrzeby w odrębnym załączniku.

2. Analogiczne rozliczenie może być przeprowadzone dla nakładów rzeczowych (maszyny, materiały, narzędzia itp.).

10. Obliczenie nakładów i kosztów realizacji zadań poszczególnych wariantów przedsięwzięcia (według rodzajów kosztów i przedsiębiorstw w poszczególnych wariantach):

Ministerstwo . . . . .
 Zjednoczenie wiodące . . . . .
 (Województwo . . . . .)

ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW EKONOMICZNYCH ORGANIZACYJNO-TECHNICZNEJ REKONSTRUKCJI
 BRANŻY . . . . . (REGIONU . . . . .)

(Przykład)

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Poziom wskaźnika					
		w grupie objętej rekonstrukcją			w całej branży (w regionie)		
		przed rekonstrukcją	po rekonstrukcji		przed rekonstrukcją	po rekonstrukcji	
		ilościowy	ilościowy	procentowy 3:2	ilościowy	ilościowy	procentowy 6:5
	1	2	3	4	5	6	7
1. Ilość przedsiębiorstw							
2. Ilość zakładów							
3. Wielkość potrzeb społecznych							
4. Zdolność produkcyjna w wielkościach porównywalnych na jedną zmianę							
5. Współczynnik zmienności maszyn podstawowych (zakładów)							
6. Produkcja w miernikach porównywalnych							
7. Pokrycie potrzeb społecznych $(6:3) \times 100$	%						
8. Stan zatrudnienia							
9. Wydajność roczna na 1 zatrudnionego							
10. Ilość maszynozmian (maszynogodzin) podstawowych średnio w roku							
11. Wydajność roczna 1 maszynozmiany (maszynogodziny)							
12. Powierzchnia produkcyjna							
13. Ilość (wartość) produkcji na 1 m ² powierzchni produkcyjnej							
14. Tonokilometry transportu							
15. Koszt transportu							

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Poziom wskaźnika					
		w grupie objętej rekonstrukcją			w całej branży (w regionie)		
		przed rekonstrukcją	po rekonstrukcji		przed rekonstrukcją	po rekonstrukcji	
		ilościowy	ilościowy	procentowy 3 : 2	ilościowy	ilościowy	procentowy 6 : 5
	1	2	3	4	5	6	7
16. Ilość kilogramokilometrów transportu na jednostkę lub na 1000 zł wartości produkcji							
17. Koszt transportu na jednostkę							
18. Średni koszt produkcji na jednostkę wyrobu (wyrobów) lub na 1000 zł wartości produkcji							
19. Ilość produkowanych asortymentów na zakład							
20. Średnia długość serii produkcyjnej							
21. Wartość dostaw kooperacyjnych otrzymywanych							
22. Wartość dostaw kooperacyjnych dostarczanych							
23. Wielkość akumulacji							
24. % akumulacji	%						
25. Wielkość nakładów na rekonstrukcję							
26. Roczny przyrost akumulacji w wyniku rekonstrukcji							
27. Okres amortyzacji nakładów na rekonstrukcję							
28. Potrzebny nakład inwestycyjny na osiągnięcie analogicznego przyrostu zdolności produkcyjnej, osiągniętego w drodze rekonstrukcji							
29. Stosunek procentowy potrzebnego nakładu inwestycyjnego do nakładów na rekonstrukcję $(25 : 28) \times 100$	%						
30. Inne wskaźniki branżowe lub regionalne							